MARKKINAOIKEUS
MARKNADSDOMSTOLEN

Lausunto

20.6.2018 Dnro H 00217/18

Eduskunnan lakivaliokunta

Asia: Lausunto asioissa U 26/2018 vp ja U 31/2018 vp

Viite: Lausuntopyyntö 8.6.2018

Kuuleminen: 20.6.2018 klo 8.30

Lausunto: *U 26/2018 vp*

Ehdotuksella pyritään luomaan aiempaa tehokkaammat, oikeudenmukaisemmat ja varoittavammat seuraamukset laajamittaisiin rajat ylittäviin kuluttajarikkomuksiin. Tämä toteutettaisiin lisäämällä neljään direktiiviin tarkempia säännöksiä seuraamuksista. Tämä on kannatettavaa, mutta epävarmaksi näyttäisi jäävän, missä määrin ehdotukset todella toteuttavat tavoitetta.

Merkittävin uudistus olisi sakkoseuraamuksen tuominen myös kuluttajansuojalainsäädännön rikkomisiin. Suomessa tämä ehkä toteutettaisiin samaan tapaan kuin kilpailuoikeusasioissa: kuluttaja-asiamiehen esityksestä markkinaoikeus määräisi seuraamuksen.

Perustuslain näkökulmasta saattaa olla haasteellista onnistua määrittelemään kuluttajansuojalainsäädännön rikkomistapaukset niin täsmällisesti kuin rangaistusseuraamukselta edellytetään. Ehdotuksessa luetellaan sakkoseuraamuksen tasoon vaikuttavat perusteet toisin kuin suomalaisessa traditiossa on totuttu. On myös epäselvää, mistä tuomioistuin saisi nämä tarvittavat tiedot.

Suomalaiseen perinteeseen on myös vierasta ehdotus, että kuluttajien yleinen etu tulisi ottaa huomioon, kun jäsenvaltio päättää mihin tarkoitukseen sakoista saadut tulot tulee käyttää.

Valtioneuvoston kannan mukaisesti direktiivien muutokseen tähtäävissä neuvotteluissa tulisi pyrkiä saamaan vielä muutoksia esitykseen.

Markkinaoikeus Radanrakentajantie 5, 00520 Helsinki, Puhelin 029 564 3300, Faksi 029 564 3314, markkinaoikeus@oikeus.fi, www.markkinaoikeus.fi

Marknadsdomstolen Banbyggarvägen 5, 00520 Helsingfors, Telefon 029 564 3300, Fax 029 564 3314, markkinaoikeus@oikeus.fi, www.marknadsdomstolen.fi

U 31/2018 vp

Ehdotuksella pyritään luomaan uusi menettely, jossa edustaja voisi nostaa edustajakanteella kanteen kuluttajakollektiivin puolesta. Suomessa tällainen kuluttajakanteen nostamiseen oikeutettu yksikkö olisi kuluttaja-asiamies, mutta ehkä myös kuluttajajärjestöt. Tässäkin ehdotuksen tavoitteet ovat sinänsä kannatettavia, mutta epäselvää on, edistäisikö direktiivi todella tavoitteiden toteutumista. Suomessahan vuonna 2007 ryhmäkannelaissa (444/2007) kuluttaja-asiamiehelle annettiin mahdollisuus nostaa ryhmäkanne – yhtään kannetta ei ole nostettu.

Markkinaoikeudessa on paraikaa vireillä kuluttaja-asiamiehen kanne, jossa vaaditaan sakon uhalla kiellettäväksi lentoyhtiötä jatkamasta menettelyä, jossa se eräissä tilanteissa kieltäytyy maksamasta kuluttajille vakiokorvausta lennon viivästymisestä. Voisi kuvitella, että tämä asia olisi ehdotetulla edustajakanteella vireille pantavissa – mutta onhan kuluttaja-asiamies saanut asian vireille ilman uutta lainsäädäntöäkin.

Ehdotus sisältää suomalaisen tradition kannalta samanlaisia ongelmia kuin oli esillä lakia kilpailuoikeudellisista vahingonkorvauksista (1077/2016) säädettäessä. Ongelmat koskevat lainvoimaisen ratkaisun sitovuutta myöhemmässä oikeudenkäynnissä. Suomessa edes toisen tuomioistuimen ratkaisulla ei perinteisesti ole katsottu olevan sitovaa vaikutusta. Esityksessä jopa hallintoviranomaisen ratkaisu voisi saada tuomioistuinta sitovan merkityksen. Säännös saattaa olla ongelmallinen myös oikeudenmukaisen oikeudenkäynnin toteutumisen kannalta, kun se rajoittaa asianosaisen oikeutta saattaa asiansa vireille tuomioistuimessa.

Valtioneuvoston kannan mukaisesti direktiiviehdotusta koskevissa neuvotteluissa tulisi pyrkiä saamaan vielä muutoksia esitykseen.

Kimmo Mikkola
Markkinaoikeuden ylituomari